
GAUDEO

Memorie vande ghevvichtighe redenen die de Heeren Staten generael behooren te bevveghen, om gheensins te wijcken vande handelinghe ende vaert van Indien.

DAt vrientschap/conversatie ende Commercie/zijn nootelic ghevolghe van Vrede/ volghende de generale wet der natueren van alle volcken ende van alle tijden/de conversatie ende Commercie zijnde betooch van vrientschap ende van vrede / diemen oock niemandt en weygher dan de vyanden.

Sulcx dat gheen exempel gevonden werde/dat opt eenigh e Vrede is besloten met conditie dat de conversatie eñ Commercie soude uyt-gesloten blijven/want dit en soude gheen Vrede/maer een waerachtighe bannissement zijn/het welcke nemmermeer en werdt ghedecerneert dan teghen vyanden ende misdadighen.

Daerom dat de Spaengiaerden ons voorhouden dat wy souden moeten blijven uyt de Indien/dat is/dat hy d'onse die daer ghevonden souden werden/souden tracteren als ghebannen vyanden / dat bethoont opentlicken dat sy willen dat wy hunlieden in Indien den Vrede souden toestaen/ ende dat sy ons d'Oorloghe aldaer souden aendoen/sonder ons daer teghen te moghen defenderen.

Het welcke een propositie is die eerstelick bethoont een openbare onredelijckheyt eñ injustitie / eñ ten tweeden een openbare captie ende bedroch/met woorden ons verclarende eenen vrijen Souvereynen staet/ende inder daet ons willen maken veel vuylder dan wy oyt onder de Princen zijn gheweest : daer-en-boven seggende dat wy Vrede begheeren/ ende ons inder daet maken van ergher conditie dan wy inder Oorloghe zijn gheweest/te weten dat wy ons selven met ons consent souden bannen/datmen in Indien alle soortẽ van hostiliteyt tegens ons soude pleghen/ ende dat wy sulcx patientelijck souden moeten gedooghen. Eyndelijcken sy betoonen haren ouden aert/dat sy niet anders dan bedriegelijck van den Vrede en comen spreken/ ende dat sy alsdan alder-meest Oorloghen.

Emmers datmen ons (die by-der Zee moeten leven) ende die de beste Cooplieden ende cloeckste Zee-varende lieden zijn vande geheele werelt/te voren derf leggen/dat wy souden af-staen van het ghebruyck / van't meerderen deel vande Zee/ende vande treffelijckste ghedeelten vande gheheele Trafficque vander werelt/ dat is de grootste onbeschaemtheyt diemen can bedencken/ bysonder sulcx

te willen extenderen over ander Coninckrijcken ende Landen daer hy niet te segghen en heeft/ende over de Zee daer niemant te ghebieden en heeft/maer wiens ghebruyck/ Iure gentium, alle menschen vry open staet/ ende daer niemandt ter werelt particulier ghebiedt ofte heerschappye en heeft.

Dit soude oock wesen eenen onghetwijffelden onderganck van onsen Staet/ die in dese sware Oorloghe niet en soude hebben connen bestaen sonder de vrye Zee-vaert ende Trafficque: Het is d'eenighe middel die Godt almachtich ghebruyct heeft tot onse behoudenisse/ ende naer advenant dat onse Zee-vaert ende Trafficque soude verminderen: Naer de selve proportie soude ooc grootelijcx de macht vande Landē moeten verminderen/want onse Steden ende Ingesetenen en connen niet gevoet worden/veel min comen wy eenige publicque macht hebben door de inwendighe middelen van Landt-bouwerye ende in-comen van Renten/als andere groote Landen ende Coninckrijcken: Ons Lant is veel te cleen/maer dit alles moet comen upter Zee ende Zee-vaert.

Sulcx staet alleene inne te sien / wat ghedeelte van dien wy verliesen souden/ indien wy de Indien quiteren wilden/want ghelijcke ghedeelte souden wy nootelijck moeten misschen inde macht vande Landen.

Wt de Remonstrantie vande Oost-Indische Compagnie is ghebleken dat aldaer jegenwoordelijcken zijn ontrent veertich Schepen/met vijf duysent Zee-varende Mannen/ende dat sy van daer hebben in Capitael ontrent dry hondert tonnen gouts te verwachten.

In Guineæ wordt daghelijcx ghehandelt met ontrent twintich Schepen ende vier hondert Mannen/ ende men verhandelt daer jaerlijcx ontrent twaelf tonnen gouts.

Op Punɔte del Rey in West-Indien heeftmen op de Sout-vaert ghevaren met hondert groote Schepen / ende met ontrent een duysent ende acht hondert Mannen/die jaerlijcx aen vrachten verhandelt ē aen Sout/twelc niet anders cost dan de vracht/ingebracht hebben thien hondert duysent guldens.

De verhandelinghe van Huyden op Cuba en Espagnola heeftmen varende gehouden twintich Schepen met vijfthien hondert Mannen / ende daer is jaerlijcx verhandelt niet min als acht hondert duysent guldens. Beloopēde in alles hondert ende tachtentich Schepen/acht duysent seven hondert Mannen/ende het retour vier hondert dertich mael hondert duysent guldens.

t'Welc considererende teghens allen onsen resterenden handel ende Scheeps-vaert salmen bevinden dat dit verre is overtreffende alle onse verdere Trafficquen ende Scheeps-vaert die wy hebben soo in capitael menichte ē cloeckheyt

van

van volcke als in gewelt van Schepen/en de consequentelijck dat wy de Indien quiterende/souden verminderen meer dan de helft van onse macht/ niet alleen ter Zee/ sonder de welcke wy nochtans niet en moghen bestaen/ maer oock te Lande/want alle onse macht ende welvaren te Lande(maer om redenen voorschreven) uyt der Zee comen.

Dit behoorlicken considererende/ wordt claerlijcken bevonden/ dat hoe-wel gheen Cooplieden en trafficqueren/ ende niemandt ter Zee en gaet/ dan om zijn particuleer ghewin/ dat nochtans het publijck veel meer by het quiteren van Indien soude wesen geinteresseerrt/ dan de particulierē/ want boven dien dat het publick alleen uyt den particulierē bestaet/ende dat de selve het publick maken/ende dat het publick machtich is naer advenant dat de particuliere machtich ofte rijck zijn/ so ist nochtans seker dat de particulieren sonder het publick/ maer dit niet sonder de particulierē bestaē/door diē de particulierē vertreckēde in ander Landen/aldaer so vel commē handelen op Indien/ als in dese Landen: Maer het publick moet blijven ende sien hem selven verkrenckt in vermogen/ naer advenant dat syne Neeringhen verminderen; want naer proportie van dien verminderen oock nootelijcken het ghetal vande Inghesetenen ende de macht van het publick.

Bysonder considererende dat de Schepen ende Boots-volck twelc by de particuliere op de Trafficque wort gebruyckt/ niet anders en zijn dan een ghewel-dighe groote macht/ die sonder cost vande Landen in reserve ende Waert-gelt wort gehouden/ eñ dagelijcx geoeffent/ omme op alle occurrentiē by de Landen gebruyckt te mogen wordē/ sonder het welcke onmogelijck is eenige macht ter Zee te hebben/ gelijck wy voor ooghen sien/ dat de machtichste Coninckrijcken geen macht ter Zee en hebben naer proportie van hare moghentheyt/ maer alleen na proportie vande Trafficque die haer Landen zijn hebbende.

Hier uyt is goet te considereren/ dat den Spaengiaert met een groote cloeckheyt dit is voorstellende om ons te attrapperen/ ons aenbiedende de Souvereynitept/ die ons gheen meerder macht en sal gheven/ maer alleen een digniteyt/ ghelijck het Gulden Vlies twelck hy de Nederlandtsche Heeren ghewoon is te gheven tot hare ruyne. Ende willende dat wy daer teghen souden quiteren het beste ghedeelte van onse Trafficque ende Schip-vaert/ op dat wy meer dan de helft in macht geswackt zijnde/ hy te beter tot zijn wreet voornemen soude geraken. Ende op dat hy daer naer sonder perijckel den Vrede soude mogen breken/ ende alles te ghelijcke nemen.

t'Welck seker ende evident is/ ooc uyt haer eygen professie. Want bekennende dat den Coninc van Spaengien alleen om de Indien onghemolesteert te behouden/ dese actie van Vrede/ ende af-stant van syne pretentien is ghemoveert: Soo en staet niet te twijffelen ofte het selve en moet oock het eenige middel ende

oorsaecke wesen daer door hy beweeght soude mogen worden om den Vrede te houden: want naer veranderinge van ghelegentheydt der saecken/soo verandert den Raet van Princen/bysonder alsoo hier mede opentlijcken bekent wort/ dat dese aen-biedinghe niet en comt uyt goedertierenheydt ofte affectie totten Vrede/oft om dat hy d'Oorloghe moede is / maer alleen om dat hy vreest zijne Indien te verliesen ende consequentelijck volght dat hy d'Oorloghe wederom sal aen-nemen/soo haest als hy van dese vreese verlost sal zijn.

Het welcke wesen sal/ soo haest als wy de Indien eens sullen gequiteert hebben/want daer naer en ist niet moghelijck die wederom te hernemen/de Compagnie eens ghedissolveert zijnde/ de Coopliede in andere Coninckrijcken dese handelinghen by der handt genomen hebbende/ de Spaengiaerden hen vande Indianen/onse vrienden/ wreedelijck ghewroken hebbende/ ende wy midts onse trouweloose verlatinghe / inden haet vande Indianen vervallen zijnde / soude de saecke irreparabel zijn.

Ende hoe soudemen schandelijcker saken mogë bedencken/dan dat wy de Indianen/die deur last vande Heeren Statë generael met de Compagnie syndë geconfedereert/souden abandonneren ter discretie van soo wreede vyanden/diese om onsent wille/ende op ons gheloof/op haren hals hebben ghehaelt/ende dat wy onse Coopliede ende Zee-varent volck/die den Spaengiaert sulcx hebben gheoffenceert/dat sy onder hen niet en mogen comen ofte handelen/souden benemen de vrije vaert ende handelinge die hen Godt/de Nature/ende t'Recht van alle Natien is ghevende/in plaetse van dat wy alle de selve behooren te bewijsen ghelijcke ghetrouwichept/als wy in onsen noot van hen hebben ghenoten/van dat sy met so grooten perijckelen van lijf en goet/met so vele bloets/ende met so vele heerlicke ende vrome daden den Spaengiaert hebben ghedwongen tot dese handelingen/ende tot bekentenisse van dat sy de ghene zijn die hem zijne pretensien doen quiteren: de goede trouwe en laet niet toe dat wy de minste inghesetenen van't Landt, die de ghemene swaricheden ende lasten heeft helpen dragen/ niet en souden maintineren in syne Neeringhe / veel min dat wy souden abandonneren de Neringhe van twintich duysent persoonen die in dese handelinghe participeren / ende wel soo vele cloecke Zee-varende Mannen die op Indien hebben ghevaren/ende die ter avontueren meer middels souden hebben om hen van ons te wreken/dan de Spaengiaert.

Onse voor-ouders hebben in voor tijden sware quereelen ende Oorlogen aengenomen/om te mainteneren de Zee-vaert ende Trafficque die seer kleyn was/ dat haer gheheel capitael niet en mocht egaleren de waerde vande bloote Schepen die in Indien zijn/met de uyt-rustinghe van dien/ende wy soo machtich ter Zee zijnde/dat den vyant daer deur bekent ghedwonghen te wesen/syn recht te quiteren/ende den Vrede te begheeren / souden met ons consent ons selven laten bannen uyt de twee derde-paerten vande geheele werelt/daer hy gheen ghebiet en heeft/ ende daer wy verre de machtichste zijn.

Wy

Wy souden desen Tijtel al te dier coopen/want in plaetse van daer-mede vereert te zijn/soo soude ons dit brenghen in seer groote schande ende verachtinge/niet alleen teghen de inghesetenen/ maer insonderheydt buyten t'landts by alle onse vrienden ende vyanden.

Onse inghesetenen sullen met rechte gheoffenceert zijn / siende datmen de Neeringhe abandonneert/ ende dat sy ghedwonghen werden te vertrecken.

Onse vrienden ende ghealliëerde sullen gheloouen dat sy van ons gheen ghetrouwicheyt en hebben te verwachten/ siende dat wy onse eyghen Ingesetenen ende de ghealliëerde Indianen/die ons soo getrouwe eñ groote diensten hebben ghedaen/verlaten om eenen specieusen tijtel te obtineren. Oock siende ons so seer ghesvvackt in onse macht ter Zee (t'welck t'eenighe is daer mede wy hen lieden souden connen proffijtelijcken wesen ende assisteren) en sullen gheen werck van ons maken / sulcx dat wy ons in desen Peys embarquerende op't betrouwen van onse alliantien/ ons sullen bedroghen vinden.

Ende door de voorschreven swackinghe/sullen wy onsen Erf-vyant selfs provoceren om den Vrede te breken/ende ons wederom te bevechten.

Te seggen dat wy ons souden behooren te contenteren/met ghelijcke Trafficque ende Zee-vaert/ als wy hadden voor den beghinne vander Oorloghe/en is niet anders /dan datmen ons gheerne saghe in ghelijcke ghestaltenisse van cleyn vermoghen als wy waren ten aenvanghe vander Oorloghe / om ons te beter coop te hebben/daer ons Godt voor verhoede.

Oock is het sonder fondament/want hoewel wy voor den Oorloghe op Indien niet en hebben ghevaren noch te ghehandelt / nochtans hadden wy t'recht ende vryheyt om sulcx to moghen doen Iure gentium, het welcke ons by niemanden was benomen: Den Coninc van Spaengien zijnde Heere van dese Landen/ en hadde oock geen wettige macht/om ter contemplatie van syne Spaengiaerden/ons sulcx te benemen/ deur dien hy by eede was verbonden de Landen ende Ingesetenen te mainteneren inde vryheyt van haer neeringe ende hanteringe/ onder dewelcke ontwijffelijck het vry gebruyck vander Zee/vande Lucht ende Traffique der gantscher werelt het principaelste was/ eñ (anders doende) soude ons oock mishandelt hebben teghen zijnen Eedt : over sulcx en is in't Nederlandt noyt eenich vermaen van sulcx ghehoort gheweest voor den Jare 1596. dat de Spaengiaerts hier van een expres artijckel hebben ghemaeckt tot transporteren vande geunieerde Landen aende Eertz-hertogen gedaen/daer mede de Eertz-hertogen hen selven (maer niet de Landen)servil hebben connen maken/ sulcx dat wy blijven by de vryheyt die wy voor den beginne vande Oorloge waren hebbende/ de vrye Zee-vaert ende Trafficque vande gantsche werelt ons is open staende/die ons sonder Oorloghe ende gheweldt niet en can werden belet.

Oock is dese Propositie opentlijck vethoonende/datmen ons met listicheyt ende bedroch in dese handelinghe heeft betrocken/ want de Heeren Staten Generael eendrachtelijck gheresolveert zijnde in gheen handelinghe te comen/sonder eerst versekert te zijn van volkomen ende absolute vryheyt der Landen/hebben eerst begheert te hebben Brief ende Zegel/daer by den Coninck en de Eertshertoghen belooft hebben met ons te handelen als met vrije Landen/op dewelcke sy niet en pretenderen.

Ende in handelinge comende/willē ons op-leggen de alder-onweerdichste eñ schandelijckste servituyt/diemen soude connen bedencken. Daer is oock expresselijck geconditioneert/ dat yeghelijck zoude behouden het ghene hy tegenwoordelijck possedeert/ten ware met gemeen consent goet ghevonden worde eenighe plaetsen te permuteren: ende nu wiltmen ons af-nemen de alder importantste possessie die wy hebben/ dat is/ de possessie ende vry gebruyck vande twee derde paerten vande Zee eñ de geheele werelt. Men wil ons afnemen alle de plaetsen ende Trafficquen van Indien /met de meeste helft van onse Schip-vaert ende macht ter Zee/sonder ons eenighe plaetsen daer voor te gheven.

Te segghen/dat hy daer voor quiteert zijne pretentien op de Landen/die heeft hy by zijne brieven belooft te quiteren / ende daer-en-boven dat hy ons niet en soude benemen dan by manghelinghe ende consent.

Datmē ons de Trafficque van Spaengien daer voor soude geven/is gantsch ydel/want die hebben wy altijt ghehadt/ende hebben die noch tegenwoordelijck deur andere Landen/niet tegenstaende zijne interdictie/ende als hy ons de vryheyt van dien toe-laet/soo ghedooghen wy daer tegen dat de onse daer moghen varen/t'welc meerder is/alsment wel insiet/want hy geniet daer deur oock syne groote Tollen; Spaengien wort by ons gespijst in honghers noot/ende wy gedoogen dat hy onse Capitalen/Volck/Schepen/ende Geschut in ostagie heeft/om ons tot synder discretie daer mede te dwinghen/ghelijck hy ons daer mede ghemeent hadde te dwinghen / ende gedwongen soude hebben/ als hy alles aenfloech/ende de handelinge interdiceerde/ten ware wy de Indische vaerden hadden aengenomen/ende wy sullen ontwijffelijck daer mede ghedwongen eñ gheruineert zijn/indien wy de Indische vaerden eens quiteren/deur diē alsdan onmoghelijck soude zijn de selve te hervatten/midts redenen voren verhaelt.

Eyndelijck alsmen dese sake grondelijcken insiet/salmen bevinden noodeloos geweest te zijn de Oorloghe aente nemen / ende soo veel bloedts ende ghelts te consumeren voor onse vryheyt / als wy met ons consent ons souden maken servijl ende banditen vande twee derde paerten vande gheheele werelt; het is oock noodeloos geweest ons te opposeren teghen de Spaensche tyrannije/indien wy ons willen onderwerpen soo tyrannighen gebodt/dat wy niet en souden mogen handelen met alle Natien/ooc niet met de gene die hem niet onderworpē en zijn:

het is

Het is noodeloos gheweest ons te opposeren teghen den thienden penninck/die de Coop-handel uyt den Lande verdreven soude hebben / als wy selfs de twee derde paerten ofte de meeste helft van onse handelinghe ende Schip-vaert willen over-gheven.

De redenen ende consideratien die noch voorder by-gebrocht souden connen werden/zijn oneyndelic/ maer dese schynen suffisant te wesen/om te besluyten/ dat hoewel wy van goeder hertē eenen Goddelycken/eerlijcken/absoluten/generalen/eñ oprechten Vrede begheeren/dat wy nochtans niet en begheeren onder den valschen schijn van dien bedroghen/eñ in meerder servituyt dan opt te voren gebracht te zijn/maer dat wy persisteren by onse voorgaende algemeyne resolutie/eñ by de Brieven eñ Zegelen vanden Coninck ende Eerts-hertogen/ om niet anders te handelen/dan behouden onse vryheyt/ende(mits behoudende alle het gheene wy teghenwoordelijck zijn possederende) sonder het welcke wy dese handelinghe noyt aen- ghevanghen souden hebben.

Indien niette min de wederparthe daer mede ghedient soude zijn / datmen den Vrede soude besluyten in Europa/ dat alle de reste soude blyvē in Oorloge/ hoewel het selve is strydende tegens de meyninghe vande Heeren Staten generael/die noyt anders en is geweest dan eenen oprechten suyveren Vrede/vrientschap/mutuelle conversatie ende Commercie te stabileren/ generalick ende sonder eenighe limitatie/en souden nochtans gheen swaricheyt makē het Oorloge oock ten deele/ende voor soo veel ons by parthen wert toeghelaten te verminderen/ende de limiten te stellen tot zijnder discretien/midts dat het ghene by zijne limiten wert uytghesloten/sal blyven in Oorloghe/ ende dat midts de offensie ende beschadicheden/die aldaer d'een oft d'ander vande parthen souden moghen werden aenghedaen in Europa/den Vrede niet verstaen en sal werden gebroken te zijn/ende dat oock ter saecken van dien / in Europa binnen de gestelde Limiten / gheen verhael ofte reparatie ghenomen ofte versocht sal moghen worden.

FINIS.

In dese tvveede Editie verbetert.